

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. XLI. Ducem etiam Rogerium benevolum in se iterum Sanctus experitur, visitur a Landuino Cartusiæ Majoris Priore, perque hunc, quem ægre a se dimittit, ad Cartusiæ fratres litteras scribit. Hæc una ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
C. B.

illo concessum vult, jam veniam, hic in Annotationibus, quas Lupi Protospatae Chronico ad annum 1098 subnexuit, de diplomate, in cuius epocham hic inquirimus, sequentem scribit in modum: At hoc ipso in diplomate aliud insidendum, legendumque in eo opinor, Rogerium reversum « Vigesima nona Junii mensis Squillacium, » non « Julii, » nisi mavis « nona Julii, » perhabita Capuae civitate, et per quindenam » continuam fuisse ibidem infirmatum; » privilegiumque fecisse « die 11 Augusti anno ab Incarnatione Domini MXXVII indictione VI » (male nonnulli edunt Indictione VII) « confirmante » Joanne Squillacensis sedis episcopo, residente » juxta fores ecclesiae. »

hic contentit,

669 Nec cum viro docto sentiendum est, privilegium datum quidem in anno MXXVII minime tamen Capuam obsessam, receptamque, ut Lupus perhibet, eodem anno, sed anno antecedenti, sicut habet Gaufridus Malaterra, qui ejusce obsidionis tempore « affirmat, ibi impregnatum in anno MXXVII comitissam Adelsiam de comite Rogerio; » haud, inquam, annus dati diplomatis ab anno Capuanae obsidionis aegrotantisque comitis Rogerii distinguendus videtur; nec comes ultroneam suam dominationem post susceptum beneficium in annum sequentem distulisse, nulla interim exposita ejusmodi dilationis occasione, quae sane nulla; quin imo convenientissime dixerimus, non revoluto nec anniversario anno Rogerium rediisse Squillacium; sed cum primum e Capua illuc appulit ac per valetudinem valuit, praefatum privilegium indulsisse. Ita hactenus Peregrinus diploma seu privilegium eo ipso anno, quo Capua a comite Rogerio fuit obsessa, eique reddita, S. Brunoni datum fuisse, idcirco, ut apparet, potissimum, ne dicam unice, contendens, quod, privilegium illud, Sancto nostro a comite Rogerio grati animi ergo, quod, eo apparente momenteque, gravissimum periculum ante Capuam evasisset, liberalissime concessum, anno amplius post beneficium acceptum integro a principe illo, in Brunonem optime affecto ac maxime benevolo, dilatum fuisse, verosimile haud putarit, ita scilicet animo comparatus, quod nullam comiti, ob quam in annum id differret, esse potuisse causam, crederit, aut certe, quamnam illi esse potuerit, haud comperit. Verum, etsi quidem comes eo ipso anno, quo ab obsidione Capuana rediit, privilegium illud amplissimum S. Brunoni impertiri paratissimus fuerit, regne etiam ipsa, si liberum id ei omnino fuisset, haud dubie impertisset, rationem tamen, ob quam id tunc non fecerit, ipsummet diploma seu privilegium suggerit.

1099 obtinuit.

670 Etenim in hoc Rogerius comes (adi num. 658) de se, cum primum ab obsidione Capuana Squillacium esset reversus, ita loquitur: Rogavi quoque (S. Brunonem videlicet) humiliter, ut pro Dei amore in terra Squillacii sumere dignaretur largos redditus, quos donabam: renuens ille recipere dicebat, quod ac hoc domum sui patris meamque dimiserat, ut a mundi rebus extraneus deserviret libere Deo suo. Hic fuerat in tota mea domo quasi primus et magnus. Tandem vix cum eo impetrare potui, ut gratis acquiesceret sumere modicum munus meum. Quod itaque ipso anno 1098, quo Capua obsessa subactaque a comite Rogerio fuit, amplissimum, de quo hic nobis sermo, privilegium S. Brunoni concessum a comite Rogerio non fuerit, in causa fuit, non hic, sed ipsemet S. Bruno, qui nimirum

donationes largissimas liberalissimasque, sibi tunc ab hoc principe oblatas, noluerit accipere, quique tandem, cum scilicet annus amplius integer a tempore, quo sibi a comite Rogerio donationes illae Squillacii oblatæ fuerant, esset elapsus, quampiam harum partem in se publico instrumento transcribi ægre consenserit. Quod si pro vigesima nona Julii die, qua post captam Capuam Rogerius Squillacium in diplomate dicitur reversus, poni posset, ut Peregrinus placet, vigesima nona Junii, aut etiam nona Julii dies, nequam sane ipsum hoc instrumentum, quo minus anno 1098 datum crederetur, characteribus chronicis sibi inclusis obstaret; verum cum cubare in instrumentis antiquis errores, de quibus non omnino constat, admittendum non sit, nec in instrumento, de quo hic, vigesimam nonam Julii perperam notari alicunde constat, Peregrinus hac in re assentiri non possum, idque non ante annum 1099 datum ob rationes jam adductas existimo, maxime cum anno illo apud Surianum etiam signetur, ipsumque etiam autographum eodem anno notatum, quemadmodum, quæ mecum Cartusianus Parisiensis sæpissime laudatus e quartii Annalium Cartusianum libri hactenus non vulgati, quod ad Vallis-Dei Cartusiam spectat, exemplari communicavit, excerpta me docent, Severus a Neopoli invenerit. Nec est, quod adhuc opponas, Rogerium comitem anno 1098 Squillacii existisse, diplomaque, de quo jam disputatum, Squillacii etiam datum notari; quidni enim Rogerius anno 1098, iterumque anno 1099 Squillacii esse potuerit?

¶ **XLI. Ducem etiam Rogerium benevolam in se iterum Sanctus experitur, visitur a Landuino Cartusiae Majoris Priore, perque hunc, quem ægre a se dimittit, ad Cartusiae fratres litteras scribit. Hæ una cum litteris, ad Radulphum Viridem scriptis, hic producuntur.**

Non tantum post obsidionem Capuanam, in qua ex dictis præsentissimo periculo, facientibus id Sancti meritis, comes Rogerius fuerat liberatus, principem hunc de novo beneficium erga se sensit Sanctus noster; verum etiam, cujus ille patruus erat, Apulæ, Calabriae et Siciliae ducem Rogerium. Anno MXXIX, inquit Surianus in suis ad conscriptam a Surio Sancti Vitam Annotationibus pag. 400, Rogerius dux Apulæ, Calabriae et Siciliae, anno ducatus sui XVI dedit ecclesiae S. Mariæ, quæ in eremo sita est, loco, qui ab incolis Turris dicitur, villanos, quos apud Squillatium habebat, pro Dei amore et M. Brunonis, qui monasterio præerat, reverentia. Diplomati subscripserunt Rogerius, archiepiscopus Regitanus; post quem Rogerius dux, Fallo Castanensis episcopus et Papæ vicarius; Arnulphus

Sanctus ducem Rogerium benevolam erga se experitur,

A Arnulphus Calentinus * archiepiscopus. Tustenus episcopus, Guido Roberti ducis filius. Donatorem hanc memorat quoque in *Historia Cartusien- sis Prospektu pag. 14 Camillus Tutinus; verum, cum diploma, quo facta a Suriano traditur, ad manum non sit, plura de hac addere consultum non duco, ac proin ad alia progredior.*

A Landuino, Cartusiae Majoris Prioris

672 Surianus in suis in contextam a Surio S. Brunonis Vitam Annotationibus pag. 172 hæc Surii de Sancto verba Crebro ad eos (religiosos Cartusiae Majoris incolas) scripsit, ita commentatur: Cum... de die in diem differretur ejus (S. Brunonis nempe) reditus, mittitur ad eum Landuinus Prior ex Cartusia, qui cum eo comitia quodammodo auspicaretur, et conferret de universali Ordinis instituto. Et ille quidem magnis itineribus ad eum profectus cum eo contulit, quantum res et tempus patiebantur, cumque regredi cõpisset itinere, quo venerat, incidit in manus antipapæ, a quo cum nullis precibus aut minis adduci posset, ut legitimum Pontificem negaret, in terribilissimum carcerem conjectus est, ubi et extinctus est, veram in Christi Vicarium testatus fidelitatem ad ultimum usque spiritum. Ita ille; ac primo quidem Landuinum ad S. Brunonem in Calabriam venisse, litteræ, præsentis § recitandæ, quas per hunc, cum ad majorem Cartusiam reverteretur, ad suos in hac commorantes discipulos Sanctus misit, indubitatum ipso statim sui initio faciunt. Quare elogii, quo a primorum quatuor Cartusiae Priorum Chronologo, fide ex dictis § 1 longo dignissimo, apud Labbeum tom. I Bibliothecæ novæ librorum Mss. pag. 659 Landuinus ornatur, sequentia de secundo hoc Cartusiae Majoris Prioris verba: Qui cum ad magistrum Brunonem pergeret, incidit in manus Guiberti schismatici, ita debent intelligi, ut simul Landuini ad S. Brunonem accessum, ejusdemque ab hoc reditum seu totum, quod sancti Patris sui visendi causa Landuinus confecit, iter complectantur. Cum enim, ut idem Chronologus docet, Landuinus, in Guiberti antipapæ manus illapsus, in carcerem, in quo obiit, fuerit conjectus, consecrarium foret, ut ad S. Brunonem in Turritanam Calabriae eremum non pervenerit, si, cum in itinere, ut sanctum Patrem suum inviseret, versus hanc esset, in manus Guiberti incidit, ut recitata laudati chronologi verba prima fronte significare videntur.

ob causam, hic expositam,

673 Quod autem ad causam, ob quam Landuinus longissimo periculosissimoque itinere ad Sanctum in Calabriam venerit, nunc spectat, id ille non tantum, ut cum sancto Patriarcha de communi vita, quod sequebantur, instituto conferret, verum etiam ut, si fieri quoquo modo posset, ex Calabria ad Cartusiam sanctum Virum reduceret, verosimillime fecerit. Ita mihi persuasum habeo, tum quod Landuinus, aliique, qui sub eo in majori Cartusia vivebant, religiosi viri summo sancti Patris sui desiderio, uti ex dictis de illorum ob hujus absentiam e Cartusia recessu manifestum est, tenerentur, tum quod Sanctus scriptas ad hosce, quas, ut jam dixi, per Landuinum misit, infraque integras huc transcribam, litteras ita concludat: De me, fratres, scitote, quoniam mihi unicum post Deum est desiderium veniendi ad vos et videndi vos. Et, quando potero, opere adimplebo, Deo adjuvante; quibus et verbis apparet, Sanctum a suis Cartusiae discipulis, aut si mavis, horum nomine a Landuino, ut ad hanc reverteretur, rogatum fuisse.

Landuinum, ut reditum ad Cartusiam S. Brunoni suaderet, ad Turritanam Calabriae eremum venisse, Zanottius quoque in contexta a se sancti Patriarchæ Vita cap. 29 existimat; et recte quidem, uti ex jam dictis apparet; verum, quod addit de fratre converso ad Cartusiam antea cum litteris a Brunone e Calabria misso, cum quo isthuc revertente ad sanctum Patrem suum Landuinus sese contulerit, antiquo certæ fidei monumento nec ipse firmat, nec ego firmare queo. Citat quidem, ut sæpe alias, in inferiori paginae margine Monumenta Calabriae Mss.; verum quæ qualiaque illa sint, nusquam edicit. Imo vero ea, utpote, an quæ narrat, vera sint, dubitare sese, subinde indicans, pro certæ indubitataque fidei documentis nec ipsemet habuisse videtur.

674 Verum, etsi id ita habeat, Landuinum tamen, ut pariter ibidem narrat, a S. Brunone amicissime fuisse exceptum, nemo est, qui revocet in dubium, uti etiam Sanctum inter et illum de Cartusianæ vitæ instituto fuisse tractatum. Silent quidem de hisce scriptores antiqui; verum præterquam quod horum, ut similia credantur, testimonium non requiratur, a Sancto cum Landuino de Cartusianæ instituto hujusque in Cartusia sectatoribus sermones habitos fuisse, fidem facit jam bis laudata epistola, quam per reverentem ad Cartusiam Landuinum misit ad suos in hac commorantes discipulos. In ea enim, de religiosa horum Vita, disciplina rigore, sanctisque moribus sese nonnulla e Landuino intellexisse indicat, ut eam evolventi patescet. Nec minus ex eadem patescit, Landuinum a S. Brunone, non secus atque amatissimum filium a patre exceptum fuisse. En verba, quæ id manifestum faciunt: Fratrem..., inquit Sanctus, Landuinum nobiscum detinere volui propter graves et crebras infirmitates nostras; sed quia sibi nihil sanum, nihil jucundum, nihil vitale et utile sine vobis reputat, non acquievit, protestans mihi in lachrymarum fonte pro vobis emanante, et suspiriis multis, quanti apud eum sitis, et quam perfecta charitate vos diligat. Unde cõactionem nullam facere volui, ne læderem eum aut vos, quos charissimos pro merito virtutum vestrarum habeo. Ita Sanctus: quis vero hunc summo amore ac benevolentia non excepisse arbitretur illum, quem apud se, gravibus jam assiduisque fere, ut verba recitata fidem faciunt, infirmitatibus conflicitatum, tam libenter detinisset? Verum Landuinus, utut benevole adeo ac amanter a sancto Patre exceptus, utque longiori temporis spatio apud eum in Turritano eremo commorari vellet, entissime rogatus, dilectissimos sibi Cartusiae incolas, ne diuturniori sua absentia eos affligeret, maluit revivere, nec illi revertendi ad hosce Sanctus, etsi id ex obedientiæ virtute, qua virum sibi tenebat obstrictum, facere potuisset, facultatem voluit negare.

773 Qua itaque Landuinum, ad se in Calabriam venientem, amoris ac benevolentiae significatione exceperat, eadem illum a se dimisit, tradita ei, quam scripserat, quamque Landuinus, cum in Cartusiam rediret, religiosis hujus incolis dare debebat, in manus epistolæ. Verum Landuinus, cum eadem, qua ad Sanctum venerat, via Cartusiam repeteret, a Guiberti antipapæ sectatoribus captus est, ab iisque, quod hunc pro legitimo Christi in terris vicario nollet agnoscere, in tetrum carcerem conjectus, in quo inedia consumptus occubuit. Præcipua, quæ huc spectant, primorum quatuor Cartusiae Priorum chronologi verba,

AUCTORE C. B.

invisitur, eique, quem egre a se dimittit,

E

F

abeunti litteras ad suos in Cartusia discipulos tradit. Ad hosce ille,

AUCTOR
C. B.

verba, supra jam recitata, iterum huc transcribo, quod ex his maxime innoscat tempus, quo circiter et S. Bruno jam memoratam epistolam scripserit, et Landuinus eum in Calabriae eremo inviserit, postquam a Guiberti asseclis captus diem extremum, eximio plane in Sedem Apostolicam fidei relicto exemplo, in carcere clausit. Hunc itaque scriptor ille de Landuino scribit in modum: Incidit in manus Guiberti schismatici, quod multum horrebat. Adversus ejus minas et promissiones, dolos et violentias, divina juvante gratia, modis omnibus perseveravit inflexus. Quem in suo defunctum errore lacrymabiliter planxit, adeo ut a circumstantibus argueretur, quod eum fleret, a cujus perversitate Ecclesiam suam Christi bonitas liberasset. Post ejus obitus septimum diem etiam ipse defunctus est, positusque in monasterio S. Andreae ad pedem montis Siraptis, cui vicinum est castrum, ubi captus in custodia tenebatur. Landuinus ergo, uti hisce verbis scriptor ille, fide utique ex dictis dignissimus, indubitatum facit, septimo post Guiberti antipapae obitum die et carcere, in quem, quod a legitimi Papae partibus discedere non vellet, fuerat conjectus, ad Dominum migravit.

B
quae nec serius
quam anno
1100, nec citius
etiam,
quam anno,

676 Quam ob rem, cum Guibertus antipapa, uti ad annum 1100 Pagius in Criticis ex Hugone Flaviniacensi docet, anno 1100, concilio Valentino, quod hoc ipso anno 11 Octobris, id est, trigesima Septembris die inchoatum, brevique post finitum fuit, durante, vita functus sit, consequens est, ut Landuinus, utpote qui septem dumtaxat diebus Guiberto fuerit superstes, anno 1100, mense Octobris currente, vitam hanc mortalem cum immortali commutavit. Attamen Landuinus, uti e Chronologico-diplomatica Morkensii de S. Brunone Diatriba disco, 14 Septembris obiisse, in Cartusiae Menologio notatur. Et vero cum Hugonis Flaviniacensis textus, et quo tempus, quo Guibertus pseudo-pontifex obiit, loco cit. Pagius definit, verbis hisce: In spatio temporis, quo Valentinese celebratum est concilium, obiit Wibertus, dumtaxat constat, nescio, an Hugo ita nequeat intelligi, ut, Wibertum seu Guibertum antipapam eo circiter tempore, quo Valentinese celebratum fuit concilium, e vivis excessisse, significatum dumtaxat voluerit; quod si autem Hugo ita queat intelligi, Guibertum septima Septembris die, quo scriptor ille cum Menologio Cartusensi in concordiam adducatur, obiisse, erit dicendum. Ut sit, certum equidem ex dicto Hugonis Flaviniacensis textu est, Guibertum antipapam ac proin ex dictis etiam Landuinum anno 1100 obiisse, huncque, cum id accidit, ad Septembrem ut minimum fuisse protractum. Jam vero, cum id ita sit, consequens est, ut certe serius, quam anno 1100, nec Landuinus S. Brunonem, in Turrinana Calabriae eremo comorantem, inviserit, nec hic per illum, e Calabria Cartusiam repentem, epistolam plus semel jam memoratam ad religiosos hujus alumnos, amantissimosque suos discipulos miserit. Verum an haec etiam ante eundem annum 1100 non evenere?

pro quo Mabillonii facit
opinio,

677 Mabillonius in Annalibus Benedictinis ad annum 1099, num. 109 sic scribit: Hoc anno Landuinus Majoris Cartusiae Prior ad Brunonem, in Calabria degentem, profectus est, tum ut eum inviseret, tum ut de variis instituti sui dubiis consuleret. Ejus adventus tam gratus ac jucundus fuit venerabili Patri, ut eum secum retinere tentaverit. Verum non tulit Landuinus

fratres suos, quos in Majori Cartusia reliquerat et de suo reditu certiores fecerat, ejus praesentia et directione fraudari. Tam justo ejus proposito acquiescens Pater sanctus, eum a se discedere passus est, datis ad fratres Majoris Cartusiae litteris, quarum priorem partem huc afferre lubet. Transcribit modo Mabillonius priorem litterarum, quas hic memorat, partem, ac deinde, postquam etiam, nonnullis interpositis, posteriorem earundem partem recitavit, subjungit: In fine (litterarum scilicet, quarum verba non pauca in Opus suum intulit) testatur Vir sanctus, unicum sibi post Deum esse desiderium eos revisendi et primo quoque tempore se id opere exsecuturum, si fieri possit. At neque Brunoni datum est in Galliam reverti, neque Landuino ipsi, qui in reditu a Guiberto antipapa comprehensus inflexusque ad ejus minas et promissiones, tandiu in carcere detentus est, quoad schismaticus superstes fuit, scilicet usque ad annum sequentem. Existimavit itaque Mabillonius, anno 1099 et Landuinum ad S. Brunonem in Calabriam venisse, et, cum inde ad Cartusiam Majorem reverteretur, a Guiberto captum et in carcerem conjectum fuisse; ut adeo e scriptoris illius opinione etiam litterarum, per Landuinum ad Cartusiam Majoris alumnos a Sancto missarum, in quarum epocham praecipue hic inquirendum, anno 1099 scriptarum fuerint.

678 Verum cum laudatus Mabillonius nullam plane, cur ita existimavit, rationem adducat in medium, annique 1100 menses octo, mensem hujus Septembris, ante quem ex dictis Landuinus certe non obiit, praegressi, temporis spatium satis longum constituent, ut eo Landuinus S. Brunonem, in Calabriae eremo versantem, invisere, aliquamdiu apud eum morari, ac in reditu deinde ad Cartusiam a Guiberto captus atque in carcerem conjectus inedia in hoc interire poterit, dubium mihi admodum est, annone 1099, an sequentis initio Landuinus Brunonem inviserit, litterasque hic ad primavos suos Cartusiae discipulos per illum horum Priorum, a se abeuntem, miserit. Quoquo modo interim res habeat, ea equidem vel anno 1099 vel proxime sequenti ac proin etiam non citius, quam anno 1099, facta esse, satis ex jam dictis liquet. Atque hinc est, cur, ne ab ordine chronico, quem, quantum fieri commode potest, in rebus ad Sanctum spectantibus recensendis sequi statui, deflectam, agere hoc loco voluerim tum de Landuini ad Sanctum nostrum in Calabriam accessu, tum de epistola, quam, religiosis hujus incolis tradendam, Landuino abeunti Vir sanctus dedit. Haec porro, quomodo Landuino reverti in Galliam haud obtigerit, ad eorum tamen, quibus erat inscripta, manus pervenit, si Historiae Litterariae Franciae Scriptores tom. IX pag. 249 recte notent. Et sane recte eos notare, verosimile ex eo videtur, quod pretiosum illud monumentum ad posteros pervenerit. Integrum id, cujus duas partes dumtaxat Mabillonius in Benedictinos a se contextos Annales intulit, Sancti Opera, Coloniae Agrippinae anno 1611 ac deinde iterum 1640 excusa, tom. III complectuntur, uti etiam Suriani in concinnatam a Surio Brunonis Vitam Annotationes. Lubet illud ex hisce huc transferre.

679 Sic habet: Fratribus suis unice dilectis in Christo F. Bruno salutem in Domino. Cognito rationabilis, et vere laudandae disciplinae vestrae inflexibili rigore, ex crebra ac dulci relatione beatissimi Fratris nostri Landuini: nec non

1099 scriptae
sunt, verosimiliter,
mortuo licet in via
Landuino,
pervenerunt.

F

Fis Sanctus ad
gaudium de
sua vocatione
non laicos,

A non audito sancto amore vestro, et incessanti studio erga ea, quæ integritatis et honestatis sunt, exultat spiritus meus in Domino. Vere enim exulto et feror in laudem et gratiarum actiones Domino, et tamen amare suspiro. Exulto quidem, ut iustum est, pro incremento frugum virtutum vestrarum, me autem doleo et erubesco, inertem et socordem jacere in sorde peccatorum meorum. Gaudete ergo; fratres mei charissimi, pro sorte beatitudinis vestræ, et pro larga manu gratiæ Dei in vos. Gaudete, quia evasistis fluctuantis mundi multimoda pericula et naufragia. Gaudete, quia quietam et tutam stationem portus secretioris obtinuitis, ad quem cum multi venire desiderent, multi quoque non nullo conatu contendant, non perveniunt tamen. Multi vero postquam potiti fuere, exclusi sunt, quoniam nulli eorum desuper concessum est.

laicos vero ad perseverantiam in bono hortatur,

B 680 Ideo fratres mei certum ac probatum sit vobis, quod, quicumque optabili hoc usus est bono, si quocunque modo id amiserit, usque in finem dolebit, si quis respectus, vel cura salutis animæ suæ sibi fuerit. De vobis, dilectissimis fratribus meis laicis, dico: Magnificat anima mea Dominum, quia magnificentiam misericordiæ suæ super vos intueor secundum intimationem Prioris vestri et patris amantissimi, qui multum gloriatur pro vobis et gaudet. Gaudemus et nos, quoniam cum scientiæ litterarum expertes sitis, potens Deus digito suo inscribit in cordibus vestris, non solum amorem, sed et notitiam sanctæ legis suæ. Opere enim ostenditis, quid amatis, quidve nostis. Nam cum obedientiam veram cum omni cautela et studio observatis (quæ est executio mandatorum Dei, et clavis, ac signaculum totius spiritualis disciplinæ, quæ nunquam est sine multa humilitate et egregia patientia, quam semper comitatur castus amor Domini et vera charitas) manifestum est, vos sapienter legere ipsum fructum suavissimum et utilem Scripturæ divinæ. Ergo, fratres mei, permanete in eo, ad quod pervenistis, et morbidum gregem quorundam vanisimorum laicorum ut pestem vitæ, qui chartulas suas circumferunt mussitantes, quæ non intelligunt, nec amant, quibus verbis et factis contradicunt. Qui otiosi et gyrovagi, quotquot bonis et religiosis detrahunt, et se in hoc laudabiles putant, si laudandos infamaverint, quibus obedientia et omnis disciplina odio est.

omnesque, ut Landuini affecta jam valetudine curam gerant, sedulo monet.

C 681 Fratrem vero Landwinum nobiscum detinere volui propter graves et crebras infirmitates nostras: sed quia sibi nihil sanum, nihil jucundum, nihil vitale et utile esse sine vobis reputat, non acquievit protestans mihi in laichrymarum fonte pro vobis emanante, et suspiriis multis, quanti apud eum sitis et quam perfecta charitate vos diligit. Unde coactionem nullam facere volui, ne læderem eum, aut vos, quos charissimos pro merito virtutum vestrarum habeo. Quapropter Fraternitatem vestram sedulo moneo, et summis atque unice precor, ut charitatem, quam corde gestatis, executione operis in ipsum, utpote in Priorem et patrem vestrum charissimum, ostendatis, benigne et provide subministrando, quæ sibi pro multimoda valetudine sua necessaria sunt. Quod si vobis in hoc humanitatis officio non consenserit, malens periclitari de salute et vita, quam aliquid de disciplina corporalis rigore omittere,

Octobris Tomus III.

quod prorsus improbandum est, forsitan erubescet, ut, qui primus in religione est, in hac parte posterior inveniatur, metuens ne occasione sui aliquis ex vobis remissior vel tepidior fiat, quod nullatenus formidandum puto. Ne hujus gratiæ expertes sitis, nostram vicem in hoc tantum vestræ charitati concedimus, ut liceat vobis reverenter eum cogere ad ea, quæ salutis suæ commodastis.

AUCTORE
C. B.

E 682 De me, Fratres, scitote, quoniam mihi unicum post Deum est desiderium veniendi ad vos, et videndi vos. Et quando potero, opere adimplebo, Deo adjuvante. Valet. *Surianus, ubi hanc epistolam integram recitavit, ita mox in eam observat:* De hac parænetica dicere liceat, quod Petrus abbas Cellensis epist. 5, lib. III scripsit ad Priorem et fratres Cartusiæ de Monte-Dei: « In crassitudine animæ bene pastæ, in » abundantia dulcedinis Dei scripsistis, et sicut » adipe et pinguedine spiritalis lætitiæ fauces » meas replevistis. Sermo namque vester talis » non est, qui adulterinis formis superinductis » speciem pietatis repræsentet, et virtutem ab » neget. Hoc enim illorum est, qui in corde, et » corde loquuntur, vel qui molliunt sermones » suos super oleum, cum ipsi sint jacula. Non » autem verbum vestrum sic insulsum, sed » gratiæ plenitudine confortatum viscera replet » Sanctorum etc. » *Hæc Petri Venerabilis verba, quæ de epistola, a Brunone ad Cartusiæ Majoris alumnos scripta, merito pronuntiari posse Surianus affirmat, non minori jure pronuntiari de altera epistola, supra jam sæpissime laudata, qua Vir sanctus Radulphum Viridem, Remensis ecclesiæ præpositum, ad voti, in habita olim cum eo et Fulcio Monoculo de falsis mundi delectationibus collatione emissi, exsolutionem vehementissime hortatus est. Tanto hæc animi erga antiquum amicum affectu, tanta cordis, ut ita dicam, effusione, tanta Spiritus divini unctione scripta est! Integram eam Commentarii hujus initio videre non licuit, quod, quibus nulla sui parte mutila inserta est, libri nulli, nec ipsa Opera S. Brunonis, Colonia Agrippinæ anno 1611 impressa, annoque 1640 ibidem recusa, ad manum essent.*

Qualis, quum ad Radulphum Viridem scripsit, sit epistola.

F 683 Verum cum hæc tandem urbis hujus Cartusiani pro sua humanitate commodare mihi dignati sint, descriptum ex hisce pretiosum illud monumentum lubet etiam hæc transferre, ut et id, quoad paucis dumtaxat libris insertum invenitur, quodque ne quidem in Sancti Opera, apud Judocum Badium anno 1524 Parisiis excusa, penesque nos exstantia, illatum fuisse miror, lectori in promptu sit, et ita simul fidem supra plus semel datam liberem. Sic itaque habet: Domino suo venerando Radulpho, Remensi præposito, sincerissimæ charitatis cultu observando. Bruno salutem. Veteris approbatæ amicitie fides eo præclarior et laude ampliori dignior in te conspicitur, quo rarior apud homines reperitur. Quanquam enim longo terrarum tractu et prolixiore temporis spatio corpora ab invicem sejuncta sint, animus tamen benevolentie tuæ ab amico avelli non potuit. Quod quidem litteris tuis suavissimis (in quibus mihi amice blanditus es) nec non beneficiis, non solum mihi, verum etiam fratri Bernardo causa nostri large impensis, aliisque indicis nonnullis satis ostensum est. Unde grates, non quidem meritis pares, sed tamen ex puro fonte manantes, benignitati tuæ rependimus. Peregrinum quendam

Hac primo Radulphum a fide erga amicum laudat,

AUCTOR
C. B.

in aliis legationibus satis fidelem cum literis ad te dudum direximus, sed huc usque non comparet. Dignum iudicavimus unum ex nostris charitati tuæ transmittere, qui omnia, quæ circa nos sunt (quia minus ad hæc calamo et atramento sufficimus) copiosius viva voce prosequatur.

*tum eremi,
quam inhabi-
tabat, amœ-
nitatem,*

684 Notificamus ergo dilectioni tuæ, dignationi tuæ, quoniam id tibi non ingratum putamus, nos corpore (utinam sic mente) valere, et quæ ad exteriora pertinent, satis esse pro voto. Verum etiam opperior, supplicans divinæ misericordiæ manum, quæ omnes inferiores sanet infirmitates meas, et satiet in bonis desiderium meum. In finibus autem Calabriae cum fratribus religiosis, et aliquot bene eruditus (qui in excubiis persistentes divinis expectant reditum Domini sui, ut, cum pulsaverit, confestim aperiant ei) heremum incolo, ab hominum habitatione satis undique remotam. De cuius amœnitate aerisque temperie et sospitate vel planicie ampla et grata, inter montes in longum porrecta, ubi sunt virentia prata et florida pascua, quid dignum dicam? Aut collium undique se leniter erigentium prospectum opacarumque vallium recessum cum amabili luminum, rivorum fontiumque copia quis sufficienter explicet? Nec irrigui desunt horti, diversarumque arborum fertilitas. Verum quid his diutius immoror? Alia quippe sunt oblectamenta viri prudentis, gratiora et utiliora valde, quia divina. Veruntamen arctiori disciplina, studiisque spiritualibus animus infirmior fatigatus, sæpius his relevatur ac respirat. Arcus enim si assidue sit tensus, remissior est, et minus ad officium aptus. Quid vero solitudo heremice silentium amatoribus suis utilitatis jucunditatisque conferat, norunt hi solum, qui experti sunt. Hic namque viris strenuis tam redire in se licet, quam libet; et habitare secum, virtutumque germina instanter excolere, atque de paradisi feliciter fructibus uti. Hic oculus ille conquiritur, cuius sereno intuitu vulneratur Sponsus amore, quo mundo et puro conspicitur Deus. Hic otium celebratur negotiosum, et in quietâ pausat actione.

*vitaque soli-
taria pretium
edocet,*

C

685 Hic pro certaminis labore repensat Deus athletis suis mercedem optatam, pacem videlicet, quam mundus ignorat, et gaudium in Spiritu S. Hæc est illa Rachel formosa, pulchra aspectu, a Jacob plus dilecta, licet minus filiorum ferax, quam Lia fecundior, sed lippa. Pauciores enim sunt contemplationis, quam actionis filii. Veruntamen Joseph et Benjamin plus sunt cæteris fratribus a patre dilecti. Hæc pars illa optima, quam Maria elegit, quæ non auferetur. Hæc Sunamitis pulcherrima sola in omnibus finibus Israel reperta, quæ David fovaret senem et calefaceret. Quam tu, frater charissime, utinam unice diligeres, ut ejus amplexibus fatus divino caleres amore! Cujus si charitas semel animo insederit, mox illecebrosa illa et blanda deceptorix gloria mundi tibi sordeat, sollicitasque opes (menti sane onerosas) leviter abjiceres; nec non voluptates fastidires prorsus, æque animo corporeque nocivas. Novit namque prudentia tua, quis dicat: « Qui diligit » mundum, et ea, quæ sunt in mundo » (quæ sunt voluptates carnis, concupiscentia oculorum, atque ambitio seculi) « non est charitas » Patris in eo. » Et item: « Qui est amicus » mundi hujus, inimicus Dei constituitur. »

Quid ergo tam iniquum, quid sic insanæ et præcipitæ mentis, quid tam est perniciosum, quidve infelicis, quam contra eum, cuius potentia resistere, cuiusve ultionem justitiæ effugere non vales, inimicitias exercere te velle? Numquid fortiores illo sumus? Nunquid, quia patientia pietatis suæ nos modo ad penitentiam provocat, injurias contemptus tandem non ulciscetur?

686 Quid enim est perversius, quid tam rationem, justitiam ipsamque naturam oppugnans, quam creaturam plus diligere quam Factorem? Quid ergo agendum consilis, charissime? Quid nisi divinis cedere consiliis, cedere veritati, quæ fallere non potest? Consultit namque in commune dicens: « Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. » Nonne pessimus et inutilis est labor, concupiscentia distendi, sollicitudinibus et anxietatibus, timore et dolore, pro concupitis incessanter affligi? Quod vero onus est gravius, quam quod mentem a sublimi dignitatis suæ arce in infima deprimit, quod est injustitia omnis? Fuge ergo, frater mi, fuge has molestias et miserias omnes, et transfer te a tempestate hujus mundi in tutam et quietam portus stationem. Novit etiam prudentia tua, quid nobis Sapientia dicat: « Nisi quis renuntiaverit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. » Quod quam pulchrum, quam sit utile, quamque iudicandum in schola ejus sub disciplina Spiritus S. manere, divinam adipisci philosophiam, quæ sola dat beatitudinem veram, quis non videat? Quapropter operæ pretium est, diligenti examinatione prudentiam tuam ista perpendere; quod si amor Dei te non invitat, tantorum præmiorum utilitas te non provocat, saltem necessitas et timor pœnarum ad hoc compellere debet.

687 Scis namque, qua sponione obligatus es, et quam omnipotens est ac terribilis sit, cui temetipsum munus gratum et omnino acceptabile devovisti; cui nec mentiri licet, nec expedit. Nec enim patitur inulte se irrideri. Reminiscentur quippe dilectio tua, quod, cum ego et tu et Fulcius Monoculus quadam die simul fuissetis in hortulo adjacenti domui Adæ, ubi tunc hospitabat*, de falsis oblectationibus et perituris mundi hujus divitiis, nec non de perennis gloriæ gaudiis aliquamdiu, ut opinor, tractaremus; unde divino amore ferventes promisimus ac vovimus Spiritui S., in proximo fugitiva seculi relinquere, et æterna captare, nec non monachicum habitum recipere. Quod et in vicino peractum esset, nisi tunc Fulcius Romam abiisset; ad cuius reditum peragenda distulimus. Quo moram faciente aliisque intervenientibus causis, divinus amor elanguit, refriguit animus, fervorque evanuit. Quid ergo superest, charissime, nisi a tanti debiti nexibus te citius expedire, ne pro tam grandi tamque diuturno mendacii crimine iram incurras Potentissimi, et propter hoc cruciatus immanes? Quis namque inultum reliqueret, se a quolibet sibi subdito defraudari munere promisso, maxime si id magnæ foret sibi æstimationis et pretii? Quapropter crede, non mihi, sed prophetæ, imo Spiritui S. dicenti: « Vovete et reddite Domino Deo vestro omnes, » qui in circuitu ejus affertis munera. Terribili et ei, qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ. » Cur hæc omnia in-

*ac deinde ad
seculi fugam,*

*in memoriam
ei contractam
ex emissio mo-
nachici habi-
tus voto*

** al. melius
hospitabar*

A culcat Spiritus Dei, nisi ut te voventem perurgeat reddere, quod vovisti.

obligationem
revocando,
vehementissimè

688 Quid vero reddere gravaris, quod nullam bonorum tuorum facit jacturam vel imminutionem, quodque tua potius, quam illius, cui persolveris, accumulata lucra? Quocirca non te detineant divitiarum fallaces, quia inopiam expellere nequeunt: nec dignitas praepositurae, quae non sine magno administrare possunt periculo animae. Aliena namque, quorum minister sis et non possessor, in proprios usus convertere (ut pace tua dicam) tam est odiosum, quam iniquum. Quod si splendoris et gloriae appetens multam volueris retinere familiam, nonne cum tua, quae ex justo habes, non suppetunt, necesse est, ut quoquo pacto eripias aliis, quod aliis largiaris? Quod non est, esse beneficium aut liberalem: nihil enim est liberale, quod non idem justum. Verum et hoc dilectioni tuae persuasum cupio, ne pro domini archiepiscopi necessitudine, qui plurimum consiliis tuis credit et nititur, quae non omnia justa vel utilia facile dantur, a tam sublimi declines sponione; divina revocetis* charitate, quae quanto est justior, tanto et utilior. Quid autem tam justum tamque utile, quidve naturae humanae sic insitum et congruum, quam diligere bonum? Et quid aliud tam bonum, quam Deus? Immo quid aliud bonum, nisi solus Deus? Unde anima sancta, hujus boni incomparabilem decorem, splendorem, pulchritudinem ex parte sentiens, amoris flamma succensa, dicit: « Sitivit anima » mea ad Deum fontem vivum, quando veniam » et apparebo ante faciem Dei. »

*al. revocetis

B

hortatur.

689 Utinam non asperneris amicum monentem; utinam non surda aure audias verba Spiritus Dei, utinam desiderio longaeque expectationi meae satisfacias, dilectissime, ne diutius crucietur pro te anima mea curis sollicitudinibusque atque timore. Nam si venerit (quod Deus avertat) te prius, quam debiti votum solveris, ab hac recedere vita, me continua tristitia sine aliqua spei consolatione tabescentem relinques. Quapropter et te exoratum et imprecatum cupio, ut vel causa orationis ad sanctum Nicolaum, inde ad nos usque venire digneris, quatenus videas eum, qui te unice diligit, et statum rerum nostrarum ac religionis ordinem, nec non quae ad communem utilitatem spectant, mutua viva voce tractare possimus. Et confido in Domino, quod non penitebit tanti itineris subisse laborem. Epistolaris brevitate excessi modum, quia dum corpore te habere non possum, saltem diutius sermocinando tecum morabor; fraternitatem tuam diu incolumem memorem consilii nostri nec voti in memorem vigere sedulus exopto. Vitam S. Remigii nobis transmittas, oro, quia nusquam in partibus nostris reperitur. Vale. Hanc a Sancto epistolam, cum in Turrinana Calabriae eremo versaretur, scriptam fuisse, ipsamet ejus verba num. 684 posita manifestant; ut autem, cur sub hujus finem ad S. Nicolaum Bruno Radulphum invitet, habeatur perspectum, sciendum est, sancti illius praesulis Myrensis corpus Myra Barium, Apuliae civitatem, anno 1087, ut Lupus Protospata in Chronico aliquo docent, fuisse translatum; quod cum plurimis ab eo tempore miraculis ibidem inclaruisset, peregrinationibus frequentissimis, ad id Barium e remotissimis etiam regionibus susceptis, honorabatur.

690 Porro, antequam jam recitatam epistolam ad Radulphum Viridem Sanctus scriberet, litteris jam ab eo fuerat conventus, aliasque ad antiquum illum, cui tamen an reddite fuissent, est dubium, amicum suum miserat. Fas est haec omnia colligere ex ipsa, quam jam dedi, Sancti nostri ad Radulphum epistola. Haec enim initio sic habet: Quamquam longo terrarum tractu et prolixiore temporis spatio corpora ab invicem sejuncta sint, animus tamen benevolentiae tuae ab amico avelli non potuit. Quod quidem literis tuis suavissimis (in quibus mihi amice blanditus es) nec non beneficiis, non solum mihi, verum etiam fratri Bernardo causa nostri large impensis aliisque indicis nonnullis satis ostensum est. Unde grates, non quidem meritis pares, sed tamen ex puro fonte manantes, benignitati tuae rependimus. Peregrinum quemdam in aliis legationibus satis fidelem cum literis ad te dudum direximus, sed huc usque non comparuit. Dignum judicavimus unum ex nostris charitati tuae transmittere, qui omnia, quae circa nos sunt, quia minus ad haec calamo et atramento sufficimus, copiosius viva voce prosequatur. Notificamus ergo dilectioni tuae etc. Tale est epistolae, a Sancto ad Radulphum Viridem scriptae, initium; e verbis autem jam datis, quibus constat, fuisse illam ad hunc antiquum Brunonis amicum per aliquem e Turrinanae eremi alumnis missam, manifestum est. Verum quis fuerit, cui id onus Sanctus injunxerit, pro certo nequeo edicere, uti nec quis exstiterit ille frater Bernardus, cui Sancti nostri causa benefecisse Radulphus Viridis memoratur proxime huc translatis epistolae ad hunc verbis. Antiquus quidem, quem supra adhuc laudavi, Catalogus monachorum, qui post Sancti obitum Lanvino, tanquam Priori, obedientiam in Turrinana eremo promissere, fratrem quemdam, nomine Bernardum, exhibet.

actore
C. B.
Per quem Epistolam illam ad Radulphum miserit.

691 Verum hunc cum fratre Bernardo, qui Brunonis causa a Radulpho amatissime fuit exceptus, asseverare eundem idcirco non ausim, quod Bernardus in dicto Catalogo memoratus, si res ita haberet, e Turrinana eremo ad Radulphum a Sancto missus fuisse deberet, idque factum non fuisse appareat, cum Bruno, si id fecisset, epistolam per eum ad Radulphum verosimiliter misisset, et tamen, antequam ad hunc epistolam huc jam transcriptam daret, unam dumtaxat ad eum adhuc aliam, quam per peregrinum misit, scripsisse e datis epistolae ad Radulphum verbis videatur. Porro, uti quis Bernardus ille, a Radulpho Brunonis causa benignissime exceptus, exstiterit, in obscuro est, ita etiam annus, quo epistola, quam per unum e suis ad Radulphum Sanctus misit, scripta sit, omnino me laet. Verum etsi id ita sit, eam tamen idcirco commemorare hic libuit, quod epistola, quam ad primos suos in Cartusia discipulos Sanctus scripsit, recensenda foret, rectusque ordo, ut tam de una, quam de altera uno eodemque loco tractetur, exigere videatur. Atque hinc etiam est, cur jam supra eo ipso loco, quo de binis jam memoratis Sancti epistolis agi conveniebat, de reliquis etiam omnibus, quae vel Sancti vere sunt, vel ei saltem attribuuntur, lucubrationibus seriae continua agere constituerim, reque etiam vera §§ binis sequentibus sim acturus.

E

et cur eam hic commemorare visum sit.

F